



PRINCESĖ
DAR DAUGIAU AŠARŲ

MANO GYVENIMAS VIENOJE TURTINGIAUSIŲ IR
KONSERVATYVIAUSIŲ KARALYSČIŲ PASAULYJE

JEAN SASSON

Alma littera

Princesės Sultanos al Saud IŽANGA



Esu princesė, niekada negalėsianti tapti karaliene. Taip yra todėl, kad mano tėvynėje visiškai laisvi tik vyrai ir vėjas. Tokiomis sąlygomis kaip šiandien moteris nieku gyvu negaus aukščiausio Saudo Arabijos monarchijos rango.

Praėjo daugiau kaip dvidešimt metų nuo tada, kai aš pirmą kartą atskleidžiau tamsias savo gimtinės paslaptis knygoje „Princesė. Visa tiesa apie gyvenimą po skraiste Saudo Arabijoje“. Grįžau papasakoti jums kur kas daugiau. Tie, kurie jau skaitėte apie mano gyvenimą, sužinosite apie nūdieną. Norėčiau supažindinti su savo istorija tuos, kurie neskaitė pirmų trijų serijos knygų, ir pateikti žinių apie Saudo Arabijoje gimusių moterų dalią.

Papasakosiu, kaip gyvena diduma moterų Saudo Arabijoje šiais 2014-aisiais metais pagal Grigaliaus kalendorių ar 1435-aisiais pagal musulmonišką – Hidžros – kalendorių.

Musulmonams vyrams leidžiama turėti keturias žmonas ir neribotą skaičių sugulovių. Mano motina buvo pirmą iš keturių tėvo žmonių, bet pagimdė vos vieną sūnų, o mano tėvynėje jie yra pagrindinis pagarbos moteriai ir jos visuomeninio statuso matas. Netrukus tėvas vedė kitą moteris, ir dėl to motina nesiliovė sielotis.

Buvau jauniausia iš vienuolikos vaikų – dešimties dukrų ir vieno sūnaus. Nors esu karališko kraujo princesė ir nuolatos buvo kalama į galvą, kad esu privilegijuotas vaikas, iš tikrųjų buvo ne taip. Kai ėmiau puikiai suvokti mūsų gyvenimą, supratau, kad iš tikrųjų mano visuomeninė padėtis yra labai žema. Gyvenau prabangiuose rūmuose, apsupta grožio ir turtų. Tačiau šie karališki atributai man beveik nieko nereiškė, nes aš, vaikas, nieko netroškau labiau negu abiejų savo tėvų meilės. Nors mylima mama mane dievino visa širdimi, tėvas visai nevertino moteriškos lyties atstovių – juolab tokios užsispyrusios ir drąsios dukros, kokia buvau nuo tos akimirkos, kai sugebėjau balsu išsakyti savo mintis. Žinojau, kad mano tėvas sugeba karštai mylėti, nes jis negailėjo šiltų jausmų mano broliui Ali. Tačiau, nors iš kailio neriausi mėgindama pelnyti tėvo meilę, savo tikslo taip ir nepasiekiau.

Ketveriuose mūsų rūmuose buvo gausu tarnų, turinčių tenkinti kiekvieną Ali užgaidą, bet jis nuolat buvo nepatenkintas. Jis reikalavo, kad visi – motina ir seserys – jam pataikautų, bet aš niekada nešokau pagal jo dūdelę. Buvau jauniausia iš dukrų ir pagal amžių maža. Kūdikystėje buvau popinama devynių seserų ir motinos. Jos visos elgėsi su manim kaip su lėlyte, kurią reikia dabinti puošniomis suknelėmis. Taigi Ali buvo ne vienintelė išlepinta atžala mūsų namuose. Jaučiausi ne prastesnė už savo brolių, todėl kasdien erzindavau jį nepakludama, ir tai darydavau džiugiai.

Vis dėlto išaušo diena, kai pirmąkart suvokiau, kad už mūsų šeimos moterų nesu laikoma mažyte brangenybe, kaip jos vis mane tikino. Gyvas prisiminimas dar ir šiandien, praėjus daugybei metų, kelia man sielvartą. Tą dieną pirmą sykį supratau, kad mano tėvas nemyli manęs taip, kaip myli sūnų. Tą liūdną dieną man buvo parodyta, kad mano brolis bus už mane viršesnis – bent jau kol pasieksiu tokį amžių, kad įstengsiu jį pergudrauti.

Kivirčas įvyko tik todėl, kad atsisakiau duoti Ali savo obuolį. Užuoat paklususi jo valiai, kuo greičiau suvalgiau obuolį, todėl brolis užvirė įniršiu. Vos tik įstengė prašnekti, Ali sušuko Omarui, mūsų vairuotojui egiptiečiui, klausančiam tik mūsų tėvo

nurodymų. Staiga Omaras milžiniškomis rankomis pakėlė mane į orą ir nunešė priešais tėvą. Šis rūsčiu veidu dėbsojo į mane neslėpdamas pykčio. Juk aš, niekinga moteriškos lyties atstovė, išdrįsau nepaklusti norui, išsakytam brolio, valdyti gimusios vyriškos lyties atžalos. Tą dieną aš brangiai sumokėjau vien už tai, kad suvalgiau obuolį. Tėvas skėlė man antausį, tada pasakė Omarui, kad Ali – mano valdovas. Jam atiteks visi mano žaislai; jis turės valią sakyti man, ką galiu daryti ir ko negaliu, net kada turėsiu pusryčiauti, pietauti ir vakarieniauti. Kaip piktdžiugiavo mano brolis! Jis kankino mane daug savaitių, kol susidomėjo kitais dalykais.

Nuo tos dienos mudu su Ali tapome aršiais priešais. Kai buvau visai maža, jis dažnai imdavo viršų, bet paaugusi pamačiau, kad gudrumu Ali toli gražu neprilygsta savo jaunesniajai sesutei ir leidžiasi apmulkinamas kiekvienos jos apgaulės. Netrukus pranokau brolį sumanumu, ir taip yra iki šiol. Net šiandien aš dažnai nesusilaikau neapkvailinusi jo kasdieniuose dalykuose. Dėl to jis patiria baisiausią gėdą, nes neturi humoro jausmo. Dabar, jau vyras, jis išlieka toks pat pasipūtęs ir valdingas, koks buvo vaikystėje.

Liūdniausia mano gyvenimo akimirka atėjo, kai pernelyg jauna mirė mano mama ir paliko priblokštą jaunėlę be motinos. Mane globoti ėmė vyresnės seserys. Motinai gulint mirties patale, visos pažadėjo rūpintis jos mažąja Sultana. Motina baiminosi, ar būsiu saugi ateityje, nes Saudo Arabija nėra šalis, palankiai žiūrinti į narsias moteris.

Nerimavo ji ne be pagrindo. Tais laikais moterims viskas buvo neregėtai sunku. Nors, plūstelėjus naftos nešamiems turtams, mūsų dykumų karalystė ėmė modernėti, moterų laisvių požiūriu mes tebegyvenome devintame amžiuje. Moterims buvo taikoma daugybė visuomeninių ir teisinių apribojimų. Daugybė moterų vis dar gyveno atskirtos nuo visų, užsidariusios savo namuose. Visos turėjo globėją vyrą – šeimos narį, kurio pareiga kontroliuoti moters elgesį visomis jos gyvenimo aplinkybėmis. Reta mergaitė lankė mokyklą, visos, kurios lankė, buvo iš turtingų šeimų, bet

ir jų ugdymas apsiribojo vos keliomis disciplinomis. Sulaukusios lytinės brandos, visos mergaitės turėjo dengtis skraiste. Daugelis mergaičių tuo metu ar kiek vėliau būdavo ištekinamos – už vyrų, už kurių tekėti joms liepdavo artimieji. Dažniausiai merginų vyrų tapdavo pirmos ar antros eilės pusbroliis. Dėl šios kultūrinės tradicijos tokiose santuokose kildavo daug genetinių sveikatos problemų. Moterims nebuvo leidžiama vairuoti. Baigusioms mokyklą merginoms artimieji neleisdavo dirbti, net jeigu atsirasdavo tinkamų darbų. Tiesą sakant, moterims buvo neprieinama daugybė normalaus gyvenimo dalykų. Vyrų jas valdė baime, bet jie patys baiminosi to, kas galėtų nutikti, jei moterys parodytų menkiausių individualumo požymių. Už nekalčiausią elgseną moteris dažnai sulaukdavo be galo griežtos bausmės. Jeigu mergina pasišnekėdavo su vaikinu ne iš savo šeimos, ji galėjo būti nubausta taip, kad kildavo grėsmė jos gyvybei. Išgyvenau tikrą siaubą, kai gera draugė, turėjusi drąsos susitikinėti su vyrais iš užsienio, tėvo įsakymu buvo nubausta mirtimi. Ji buvo paskandinta šeimos baseine – tais laikais, kai tėvai galėjo žudyti iš doros kelio išklydusius dukras, tai buvo mėgstamas mirties bausmės būdas. Sunku patikėti, bet visi pasveikino tėvą dėl šio šiurpaus poelgio. Kita mano draugė už panašų jaunatviško maišto aktą buvo ištekinta už mažame kaime gyvenančio senio.

Bet tuo metu, kai iš mergytės buvau bevirstanti paaukle, pasirodė šiokių tokių permainų požymių. Man pirmą kartą šeimoje buvo leista pamatyti sutuoktinį prieš vedybas. Nors buvome įdėmiai stebimi abiejų šeimų moterų, jau vien tas pasimatymo faktas buvo stulbinanti pergalė. Ko gero, jis bylojo apie teigiamas permairas, nes tuo pačiu metu daugiau mergaičių gavo galimybę lankyti mokyklą. Priimti šį sumanų sprendimą privertė mano pačios karališkosios šeimos vyrai. Nieko nuostabaus, kad prieš šį moterų švietimo žygį piestu stoji daug karalystės vyrų. Kovai su moterų švietimu vadovavo dvasininkai ir religiniai radikalai. Šie vyrai reikalavo, kad moterų vaidmuo liktų toks pat, koks buvo viduramžiais. Stai ga Saudo Arabijos dykumas ėmė kaitinti ne tiek saulė, kiek liepsningas priešingų požiūrių į moters gyvenimą susidūrimas.

Džiaugiuosi, kad tos liepsnos kibirkštį įžiebiau ir aš.

Švietimas tapo moterų troškimų akstinu. O išsilavinusių moterų smegenyse randasi naujų idėjų.

Pastebėjau, kad Saudo Arabijos moterims tampant apsišvietusiomis, šalies vyrai ima geriau suprasti, kiek savo pačių ir visuomenės gyvenimą jos gali pagerinti. Švietimas naudingas mums visiems, nes gavusios balsą, kurį gali išgirsti jų vyrai, moterys gali drąsiai kautis dėl savo dukrų. Permaina vyko skausmingai lėtai, bet prasidėjusi ji nuosekliai juda teigiama linkme.

Per tuos kovų metus susilaukiau trijų vaikų – sūnaus ir dviejų dukrų. Tapusi dukrų motina, ėmiau dar įnirtingiau grumtis dėl žmogiškųjų problemų, darančių poveikį visiems šalies piliečiams. Mano galva, jei mūsų dukros bus nelaimingos, mūsų sūnūs taip pat pajus nepasitenkinimo šaltuką savo gyvenime. Teigiami nauji visuomeniniai ir kultūriniai poslinkiai ne mažiau naudingi ir Saudo Arabijos vyrams.

Prieš dvidešimt dvejus metus žengiau pavojingą žingsnį: ėmiau bendradarbiauti su savo drauge iš JAV rašytoja Jean Sasson norėdama, kad pasaulis išgirstų mano ir kitų mano tėvynės moterų istoriją. Paskui išėjo dar dvi knygos. Tai buvo pirmas kartas, kai karališkosios šeimos narė išdrįso kalbėti viešai, pranešti pasauliui, kad princesė neturi asmeninės laisvės. Išleisdama tas knygas, žengiau drąsų žingsnį; jis pakeitė ne tik mano, bet ir daugelio kitų moterų gyvenimą. Mano istorija tapo bestseleriu daugybėje šalių. Ne kartą girdėjau, kad atkakli mano kova su moterų diskriminacija padarė didžiulę įtaką beveik visų tautybių ir religijų gražiosios lyties atstovėms. Žinau, kad prie šios kovos prisidėjo ne vienas tūkstantis jaunų moterų, įkvėptų mano gyvenimo istorijos. Dėl to džiaugiuosi, nors gerokai nukentėjau už savo ryžtingumą: gluminau seseris, pykdžiau vyrą, siutinau tėvą ir brolių. Tačiau dėl nieko nesigailiu, nes nesu iš tų moterų, kurioms galima užčiaupti burną bauginimais. Didžiuojuosi, kad trys apie mano gyvenimą parašytos knygos atskleidžia gerąsias ir blogąsias puses mano tautos ir šalies – vieną ir kitą be galo myliu.

Tikiu atviru dialogu ir žinau, kad jokia šalis negali žengti į priekį be švietimo, sąmoningumo ir kiekvieno piliečio teisės gyventi oriai. Bet net dabar, rašydama šiuos žodžius, turiu pripažinti skaudžią tiesą: nors mano tautoje ir tėvynėje įvyko tam tikrų pokyčių, vis dar lieka daug sunkumų, kuriuos reikės įveikti.

Taigi kokios su moterų lygiateisiškumu susijusios reformos įvyko Saudo Arabijoje nuo tų laikų, kai buvau tvirto būdo mergina, drąsiai besikaunanti su aklu prielankumu vyrams ir skriaudomis moterims? Atsakyti į šį klausimą nėra paprasta.

Saudo Arabijos moterys pajuto nemenką pažangą, ypač švietimo srityje. Mano šeimos karališkoji ambasada Vašingtone pripažįsta, kad Saudo Arabijos švietimo sistema stulbinamai pasikeitė ir dabar švietimas prieinamas visiems šalies piliečiams, kurie nori lankyti mokyklą.

Todėl aišku, kad mano šeimos vyrai vienu svarbiausių tikslų pasirinko švietimą visiems Saudo Arabijos piliečiams. Niekas taip nepakeitė mano šalies veido bei joje šiandien gyvenančių vyrų ir moterų, kaip galimybė gauti išsilavinimą. Kaip ir kiti karališkosios šeimos nariai, pasirinkau švietimą mėgstamiausia labdara ir išleidau nemažai pinigų, kad padėčiau šviesti mūsų mergaites, taip pat ir mergaites kituose musulmoniškuose kraštuose. Vieninteliai švietimo negaunantys Saudo Arabijos piliečiai dabar yra neišmanėlių dukros. Mano šalies vyriausybė nesikiša, jeigu tėvas atmeta siūlymus leisti į mokyklą savo dukras. Tikiuosi, netrukus ši padėtis pasikeis.

Kiti veiksniai, tokie kaip kelionės ir internetas (drauge su švietimu), daro Saudo Arabiją visiškai kitokia šalimi negu mano jaunystės dykumų karalystė. Daug šalies piliečių yra finansiškai nepriklausomi. Būdami turtingi, nemažai saudoarabų keliauja po pasaulį. Kelionėse jie ėmė suprasti kitokias šalis, kuriose moterys turi teisę gyventi laisvai. Galimybė naudotis internetu paspartino permainų tempą. Dauguma jaunų saudoarabų turi kompiuterius, „iPad’us“ ir kitokią elektroninę įrangą, tad gauna naujienų iš daugybės kitų šalių ir gali plėsti savo akiratį. Saudo Arabijos

jaunuoliai, gaunantys išsilavinimą, turintys galimybę keliauti ir naudotis internetu, suvokia, kad tėvynei ir jų pačių laisvei kelia grėsmę žmonės, norintys, kad moterys liktų vergėmis.

Tai teigiami poslinkiai. Deja, turiu pripažinti: nors daug metų vargau stengdamasi pakeisti saudoarabių gyvenimą, rezultatai yra padirki ir nenuspėjami. Nesama jokių aiškių taisyklių moterų atžvilgiu. Visus sprendimus dėl moters elgesio vis dar priima šeima valdantys vyrai. Jeigu jie yra išsilavinę ir blaiviai mąstantys, moteris turi galimybę patirti laimę. Jeigu moters šeimos vyrai – žiaurūs tamsuoliai, moterys kenčia dėl jų neišprusimo.

Mano vaikystėje daugelio Saudo Arabijos moterų kasdienis gyvenimas buvo baisus. Dabar, kai aš jau suaugusi, *dalis* moterų gavo naudos iš įvykusių permainų. Vis dėlto gyvenimo kokybė ir toliau priklauso nuo vyrų, kurie turi galios neduoti joms laisvės.

Mano draugai, štai kaip atrodo Saudo Arabijos moterų gyvenimas dvidešimt pirmame amžiuje:

- Gyvenu šalyje, kurioje viena mano pažįstama moteris, baigusi mokyklą geriausiais pažymiais klasėje, yra gerbiama gydytoja.
- Gyvenu šalyje, kurioje mažos mergaitės motina po skyrybų negavo teisių į jos globą, nors mergaitė buvo dar tik kūdikis. Tą mergaitę jos tėvas, Saudo Arabijos musulmonų dvasininkas, taip žvėriškai išžagino, kad ji mirė.
- Gyvenu šalyje, kurioje viena mano pažįstama moteris sėkmingai tvarko savo verslą ir varo į nevilgtį konkurentus vyrus, turinčius panašų verslą.
- Gyvenu šalyje, kurioje dvasininkai nusprendė, kad dešimties metų mergaitė, kasdien lytiškai prievartaujama trisdešimt penkerių metų sutuoktinio, privalo likti santuokoje. Jų argumentas: nesąžininga atimti santuokos galimybę iš bet kurios mažos mergaitės.
- Gyvenu šalyje, kurioje dauguma mergaičių lanko mokyklas ir labai rimtai žiūri į mokslus.
- Gyvenu šalyje, kur tarp dirbančiųjų yra tik 15 procentų moterų, nes dauguma tėvų ir sutuoktinių vis dar tvirtina, kad

moters vieta – namuose, net jeigu ta moteris yra labai išsilavinusi ir nori dirbti.

- Gyvenu šalyje, kurioje moterims vis dar neleidžiama vairuoti.
- Gyvenu šalyje, kurioje dvasininkai nusprendė, jog moteris turi būti nubausta rimbo kirčiais už tai, kad automobiliu nuvežė sūnelį į mokyklą.
- Gyvenu šalyje, kurioje moterys vis dar turi gauti vyriškos lyties globėjo leidimą dirbti ir keliauti ir kurioje maištaujanti moteris gali būti nubausta mirtimi.
- Gyvenu šalyje, kurioje daugybė moterų nepaklūsta jas valdančioms vyrams, tačiau jų šeimų vyrai *nereikalauja*, kad jos būtų nubaustos mirtimi.
- Gyvenu šalyje, kurioje dauguma moterų klauso motinos ir tėvo joms parenkant būsimą sutuoktinį. Nors moteris neva turi teisę atsisakyti tekėti už jai išrinkto vyro, reta taip pasielgs, nes tokiu nepaklusnumu užtrauks gėdą tėvams.
- Gyvenu šalyje, kur moterys gali padaryti puikią karjerą ir kurioje daug moterų gyvena laimingoje santuokoje.
- Gyvenu šalyje, kurioje daug moterų gyvena nelaimingai. Jos negali kelti kojos iš namų ir negali padaryti paprasčiausio asmeninio sprendimo – pavyzdžiui, pasiimti mažus vaikus ir palikti sutuoktinį, todėl kad yra nelaiminga ar vyras žvėriškai prieš ją smurtauja.
- Gyvenu šalyje, kurioje kiekvienas vyras gali psichologiškai smurtauti prieš savo šeimos moteris, jas mušti ir net užmušti nesulaukdamas visuomenės pasmerkimo ar teismo bausmės.
- Gyvenu šalyje, kurioje diduma vyrų ir moterų tokį elgesį smerkia.
- Gyvenu šalyje, kurią valdo karalius, subrendęs tuo metu, kai nebuvo paisoma moterų jausmų ir teisių. Šiam karaliui – Abdulai – moterų padėties gerinimas tapo prioritetu.

Reikia rimtesnių reformų, nes Saudo Arabijos moterys negali tvarkytis savo gyvenimo – jis yra visiškai nuspėjamas. Tai gi dabar mes reikalaujame permainų, kurios suteiktų garantijų.

Mums reikia, kad joks vyras negalėtų skriausti jokios moters, nes tai draustų įstatymai. Mes turime reikalauti tokių permainų, kad suaugusi moteris įgytų teisę pati daryti sprendimus.

Laimė, aš nebe viena siekiu permainų savo tėvynėje. Teigiamų pokyčių reikalauja daugybė moterų. Mano šeimos nariai kai kurias jų pažįsta. Manau, pasaulis norėtų išgirsti nepaprastas jų istorijas. Štai kodėl aš dar kartą surizikavau savo saugumą, kad papasakočiau pasauliui tiesą apie Saudo Arabiją. Noriu papasakoti jums viską, kas dedasi mano šalyje.

Šioje knygoje atskleisiu permainas asmeniniame gyvenime. Daug ką galiu papasakoti apie savo šeimos narius, savo vaikų, anūkų, seserų, dukterėčių ir sūnėnų gyvenimą. Išgirsite naujų, nuostabą keliančių istorijų apie bjauraus būdo mano brolių Ali. Mano tėvas vis dar gyvas, bet jis sensta varganai. Liūdna, bet jis vis dar mano, kad vyrai turi valdyti, o moterys klusniai jiems nusileisti.

Tačiau niekas nėra taip svarbu, kaip žinoti apie narsių moterų gyvenimą. Manau, skaitytojai nori žinoti, kaip einasi paprastoms Saudo Arabijos moterims, toms, kurios neturi turtų suteikiamų galimybių. Tos moterys susiduria su daugybe sunkumų, nežinomų karališko kraujo dailiosios lyties atstovėms, ir todėl aš jas be galo gerbiu.

Iš daugybės moterų, kurių istorijas reikėtų papasakoti, aš atrinkau dešimt. Saudo Arabijos moterys, su kuriomis susitikssite tolesniuose puslapiuose, yra tikros. Tai narsios moterys, tiesiančios kelią, nuo kurio naujas pasaulis atsivers visiems mano tėvynės gyventojams.

Mano gyvenimo metai bėga pernelyg greitai, o štai teigiamos permainos mano krašto moterų gyvenime vyksta pernelyg lėtai. Vis dėlto dėkoju Dievui, kad sulaukiau dienos, kai daugybė Saudo Arabijos moterų turi galimybę įgyvendinti savo svajones. Dėkoju Dievui ir už tai, kad unikali mano padėtis leidžia papasakoti jums apie tas nepaprastas moteris.

O kol kas Saudo Arabijos moterys, tiek karališko kraujo, tiek ir paprastos, stoja prieš dviejų tūkstantmečių istoriją. Mūsų vieintelė viltis – eiti išvien. Mes kreipiamės į jus pagalbos. Tegul

Dievas sujungia mūsų rankas. Jeigu visos moterys susivienys, galbūt vieną dieną, palaiminus Dievui, Saudo Arabija turės karalienę.

Nuoširdžiai linkiu gero visiems, kurie taip geranoriškai rūpinasi manimi ir kitomis Saudo Arabijos moterimis.

Princesė Sultana al Saud